

CLASA LEXICO-GRAMATICALĂ A ADJECTIVULUI SI TRANSPOZITIA SA

The translation usually known as transposition marks the evidence of the functional equality among the elements of the nature and the diversity inside the phrase. The study is focused on fixing the knowledge about using adjective, especially it is relationship with different types of transposition. Is that what we hope that we've achieved basing on reference body and other given examples .

Summing up these notices we can say that at least the category of adjective has some similarities through semantic-pragmatic characteristics, particularly the ability of subdivision. Semantically, adjectives are used to characterize a noun designating a person or an object in terms of quality. It should be noted that the adjective is not the only way express the quality of an object. French language has multiple ways of highlighting the quality of an object, for example a noun used in postposition towards the determined term, an adnominal complement, a relative sentence.

Транспозиция, обычно является лингвистическим процессом в результате которого лингвистические единицы одного класса слов переходят в другую. В результате они приобретают качества и свойства нового класса. Представители разных лингвистических школ говоря об семантико-функциональных изменениях, иногда считают их результатом транспозиции, иногда считают их результатом трансляции или просто перехода одного класса слов в другой.

Reprezentanții non-prototipici ai speciilor gramaticale (categoriile semantico-funcționale, transversalele) sunt câteodată considerate drept rezultatele ale unei transpoziții (*le rouge et le noir*) sau ale unei translații (*une robe prune, une allure peuple*) sau mai mult ale unui transfer (*un monsieur bien*) între două specii.

Să începem cu L. Guilbert, care se inspiră direct din conceptele școlii de la Geneva, în special de la A. Sechehaye. Noțiunea de transpoziție joacă un rol de prim plan, chiar dacă ea nu este exploatată la nivel infra-lexical. [Guilbert, L., 1971: 152].

Fundația teoretică din gramatica lui L Galichet de fapt se bazează pe teoria semantică și lexicală a transpoziției lui A. Sechehaye.

Influența lui Ch. Bally și a lui A. Sechehaye la această temă este printre altele recunoscută în mod explicit de către autor care citează « procedeele transpozitive » ale lui A. Sechehaye [Sechehaye, A., 1926 : 180]. La rândul lor, Ch.Bally și G. Galichet distinge aspectele « sincronice » și « diacronice » în domeniul transpoziției. Transpozițiile condiționează crearea a noi prepoziții, ceea ce duce câteodată la valori mixte. G. Galichet nu exploatează cu adevărat transpoziția la nivel infra-lexical, în afară poate decât în cazul adjectivelor și adverbelor în – ment. Schimbarea părții de vorbire este o manifestare particulară a fenomenului mai general numit transpoziție funcțională. (Aici termenul *transpoziție funcțională* denotă funcția sintactică în mod special.)

Transpoziția funcțională demonstrează corelația între *clasele lexico-gramaticale* ale cuvintelor (părți de vorbire) și *clasele funcționale* ale cuvintelor în frază. Cuvintele și îmbinările de cuvinte care pot îndeplini aceeași funcție formează o clasă funcțională.

De exemplu, în secvențele: *un homme bon, un homme de bonté, un homme plein de bonté* elementele subliniate exprimă același sens, realizând o funcție identică, și aparțin aceleiași clase funcționale (funcția adjectivală). În ultimele două cazuri, substantivul *bonté* este transpus în clasa funcțională a adjectivelor (cu ajutorul elementelor *de, plein de*).

Există un paralelism între părțile de vorbire, pe de o parte, și funcțiile cuvintelor, pe de altă parte. Este vorba despre întrebuițarea părților de vorbire în funcțiile lor secundare, despre întrebuițarea lor în calitate de forme suplimentare. Studiul transpoziției funcționale prezintă un dublu interes :

a. **Interesul teoretic** rezidă în faptul că transpoziția demonstrează convingător asimetria lingvistică, diferitele raporturi între formă și conținut.

b. **Interesul practic** constă în faptul că transpoziția funcțională deține un loc important în funcționarea generală a limbii, asigurându-i o mare suplețe și o varietate infinită de exprimare.

Potrivit opiniei lui L. Tesnière, « anume datorită ei, subiectul vorbitor nu rămâne niciodată bouche –bée, fără a putea termina fraza ».[Tesnière, L., 1959 : 159].

Termenul transpoziție este interpretat neunivoc. În domeniul gramatical, ne servește pentru a desemna orice fel de substituție a mijloacelor de exprimare, și anume : a) substituția formelor morfologice (de exemplu, întrebuintarea viitorului în locul trecutului sau al imperativului);

b) substituția părților de vorbire prin exprimarea aceluiași conținut:

- *il écoute attentivement ce qu'on dit ;*
- *il écoute avec attention ce qu'on dit ;*
- *il écoute d' une oreille attentive ce qu'on dit*

În limba franceză, adjectivul variază în gen și număr, însă nu dispune, ca atare, de categoria de gen. Genul adjectivelor este determinat de termenul la care se rapoartă. De fapt, adjectivul depinde totdeauna de un alt termen al frazei, în mod general, un termen nominal sau pronominal cu care este pus în relație, și califică, de regulă, un nume (un substantiv). Adjectivele pot fi simple, marcate printr-un singur cuvânt, sau compuse.

Asemenea predecesorilor săi, cunoscutul teoretician A. Sechehaye distinge complementul intrinsec, asociat calității exprimate a complementului extrinsec sau relativ, care vehiculează raportul între două entități exterioare una alteia.

A. Sechehaye [Sechehaye, A., 1926 : 178]. a aprofundat unele aspecte ale teoriei despre transpoziție, emise de către Ch. Bally ș.a. A. Sechehaye nu pune la îndoială existența transpoziției, însă limitează acest mecanism la trei tipuri , condiționate de reguli diferite. În acest sens savantul observă :

« Este totuși sigur că toate aceste cazuri de transpoziție țin de resortul derivației și al evoluției semantice și nu mai este vorba despre transpoziții pure ale unei categorii în alta, ceea ce se confirmă, de asemenea. »[Sechehaye, A., 1926 : 188].

Dar ni se pare curios că A. Sechehaye nu aplică acest principiu decât unui număr redus de transpoziții, deși acceptă și altele, de ex: *l'étoile polaire, victoire romaine ou riposte alliée*. Drept argumentare, este invocată capacitatea acestor adjective de a exprima un complement relativ transpus în calitate : *une victoire romaine* este o victorie obținută de către romani, dar de asemenea, o victorie care ar conține unele caracteristici calitative absente pentru o victorie americană sau turcă.

El susține că adjectivele : *lutte antituberculeuse* (contra tuberculosei), *poudre insecticide* (care distruge insectele) revin la o categorie – cea care implică ideea procesului și care contrar categoriei precedente, transpun domeniul procesului în cel al calității.

În lucrările citate sunt relevate două valori de întrebuintare: inerența și relația, și nu două categorii de adjective

Astfel, distincția semantică propusă de către școala de la Geneva urmează cadrul tradițional care separă adjectivele calificative de adjectivele categoriale, atribuindu-le două valori semantice diferite. Ori, criteriile semantice nu sunt suficiente pentru a stabili o nouă categorie de adjective.

În orice caz fenomenul lingvistic al transpoziției (Ch. Bally) sau al translației (Tesniere) a suscitat neîncetat atenția specialiștilor.

Deși nu insistăm să repudiem toate aceste argumentări, vom încerca să dezvăluim poziția noastră în cursul cercetării . Este de indicat curentul transformaționalist ai cărei exponenți au pus la îndoială unele idei ale precursorilor

a) Transpoziția funcțională

Analizând transpoziția funcțională în limba franceză, observăm că tratarea clasică a transferurilor intercategoriale apare câteodată în limitele conceptelor dezvoltate în cadrul lingvisticii generale genezeze (Ch. Bally și H. Frei). Complexitatea fenomenului o demonstrează diverși termeni raportați la procesul în cauză: M.Grevisse îi atribuie denumirea de „*derivare improprie*”, H. Marchand – „*derivare prin intermediul morfemei zero*”, Ch.Bally – „*transpoziție*”, L.Tesniere – „*translație*” sau "*conversione*".

Dintre termenii semnalati, prevalează cel de "*derivare improprie* ", fără să existe un termen unanim acceptat. Romaniștii ruși V.G.Gak și I.S.Stepanov preferă termenul "*derivare improprie*" celui de "*conversione*".

. Lingviștii francezi de notorietate F. Brunot, G. Marouzeau, G. Dubois,

E. Benveniste și A. Martinet în volumele „*Eléments de linguistique générale* ” [Martinet, A., 1970:185]; „*Grammaire fonctionnelle du français*”

[Martinet, A., 1985:109] descriu fenomenul "*derivare improprie*", care în concepția tradițională, este „ un procedeu de formare a unor unități lexicale noi, pornind de la un cuvânt de bază, care constă fie în antepunerea unor afixe , fie în postpunerea lor. Prin derivare rezultă unități lexicale simple, pentru că un singur element, constituit prin acest procedeu, este susceptibil de a fi întrebuintat în mod autonom în enunț” În „Dicționarul de termeni lingvistici” derivarea este definită drept „un procedeu de formare a cuvintelor cu ajutorul formatorilor (formațiilor), al afixelor (prefixe și sufixe), care se asociază cu cuvinte-bază sau care sunt suprimate de la acestea, în vederea obținerii unor unități lexicale”. [Constantinescu, D., 1998: 156] În literatura de specialitate se menționează derivarea improprie (sau regresivă); derivarea parasintetică; derivarea sinonimică (sau semantică). Opiniile cercetătorii francezi și români vizează derivarea lexicală în sens larg . A. Martinet distinge două tipuri de moneme, termen preluat de la H. Frei [Frei,H., 1963: 427]: conjuncte și libere. Monemele conjuncte sunt identificabile ca moneme unice sub orice aspect și analizabile în două sau mai multe segmente de sens ce corespund diferențelor formale. De ex. **Malpropreté (monemul mal- + monemul -propre + monemul -té); saleté (monemul sale-+monemul - té), etc.** Deși monemele ce compun „*lit de bébé*” (pătuț), „*pot de nuit*” (oliță) se scriu separat unele de celelalte, ele sunt conjuncte, după cum afirmă A. Martinet. spațiile dintre moneme nu le denotă autonomia: „les complexes formes de monèmes conjoints seront désignés comme des syntèmes” [idem, p.34]

Monemele libere ce formează sintagme constituie unități de bază ale sintaxei. Cercetătorul M. Davau, consideră, că unitățile lexicale pot trece dintr-o specie în alta, obținând funcția unui cuvânt care aparține altei specii și că, schimbându-și funcția, cuvintele preiau doar o parte neînsemnată din caracteristicile morfologice ale cuvintelor, care au, de obicei funcția nou obținută [Davau, M., 1949: 199].

În consecință variate substantive, adverbe, prepoziții, termeni compuși pot constitui „*adjective invariable*”. Termenul „*adjective invariable*” nu e folosit în toate gramaticile; chiar și moderne care îl acceptă î-i restrâng considerabil câmpul de utilizare. În dicționarul publicat anterior - ”Dictionnaire de la Langue française » [Littré et Beaujean, 1960 :198] termenul este limitat la adjectivele de culoare (marron, groseille,etc...). Lucrările mai recente [Larousse, Quillet, Simont...1960 :198] atribuie și lexemelor *gagnant, soi-disant...*statutul de cuvinte invariable. M. Davau remarcă utilizarea adjectivală a unor substantive: *la façade nord* [Davau, M., 1949: 4].

b) Transpoziția lexicală

Două gramatici integrează conceptul de transpoziție restringându-l la domeniul lexical, adică la transferuri intercategoriale, care afectează cuvintele

(considerate izolat): Larousse, Dauzat .[Grammaire Larousse, 1991: 147], [Dauzat, A., 1950: 107].

Autorii gramaticii Larousse indică derivarea improprie, concepută drept o transformare, căreia i se asociază derivarea între categorii, derivare fără schimbarea categoriei gramaticale.

Al treilea tip de derivare cuprinde fluctuațiile între subclasele unei singure părți după cum a remarcat H.Frei. [Frei, H., 1926 : 102].

Se pare că transpoziția lexicală evoluează spre o interpretare mai sintactică.

Dat fiind faptul că noțiunea de transpoziție se bazează pe stabilirea unei echivalențe funcționale cu părțile de vorbire de bază problema în discuție continuă să fie abordată în numeroase gramatici.

Bibliografie

1. Conatantinescu Dobridor Gheorghe, Dicționar de termeni lingvistici, Editura Teora, București, 1998.
2. Dauzat A. Phonétique et grammaire historique de la langue française. – Paris, 1950.
3. Davau M., Adjectifs invariables. In Le français moderne .Paris : 1949, XVII.
4. Frei H., Le signe de Saussure et le signe de Buisens, in Lingua, nr.12, 1963, p. 427.
4. Grammaire Larousse, Paris, 1991.
5. Guilbert,L. De la formation des unités lexicales.Paris :1971.
6. Larousse, Dictionnaire de la langue française. Paris: 1960.
7. Littré E., Dictionnaire De La Langue Française.Abrégé Par A. Beaujean. Révision Et Mise À Jour De L' Édition de Littré, 1960
7. Martinet A., Eléments de linguistique générale, Editions Denoel, Paris, Hachette, 1983.
8. Martinet A., Grammaire fonctionnelle du français , Editions Denoel, Paris, Hachette, 1985.
9. Sechehaye,A. Essai sur la structure logique de la phrase.Paris :1926
- 10.Tesnière, L.Eléments de syntaxe structurale.Paris :1959.